

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3

Fylke: Vest Agder

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Vermula

Emne: Bryne

Bygdelag: Østsiden af Øst

Oppskr. av: Gunnar E. Moseid

Gard: Moseid

(adresse): Vermula

G.nr. 23 Br.nr. 1. 4. 11.

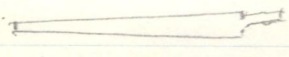
A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. For det meste

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Jaa min bestefar og far Jeg er gaarbryger, 80 aar gammel

SVAR

1

Jaa de fleste gaarde her var man gjern i besiddelse af 2 eller 3 slibestener med forholdsvis fintud i stenen og brugtes efter redskabsbestanden, om den skulle være sandles fin og f. eks. knives eller smekkeskævi. Til Ljaen brugte almindelig den grovste, da den var den raskest og slibte Jaa. Når Ljaen var slibt og for at holde den vedlige længst muligt brugtes en "stikke" som den kaldes, den var fintkornet spis til enden med rundt skeft i den anden ende ca. 40 cm lang forarbejdet af gammel jords Lirk som helst maatte ha ligget nedruget i skogen i flere aar. Når Ljaen var nyslbt for man ganske let efter eggen Jaa Ljaen, dette kaldes "stikke". Når Ljaen begynte at slubs tog man fin sand som var opblødet i vand og for over skibben med, som saa blev kraftigt ingred med bygnen. Man maatte aldrig stikke Jaa som var nyslbt med en sandkornet stikke da man dermed idelagde eggen. Jeg brugte iser eller slaskemans hande en liden kop med opblødet sand hængende helt bag Jaa bakken. Ellers havde man en kop med vand og sand stævend i overleding.

Nu er disse stikkerne næsten gaaet af brug og der bruges helst byrne eller en slags stikker, som har et paalæg af en slags sømmer og som har været en gang brugt i handelen. De byrner, som bruges er for det meste kunstbyrner, de forvirktes i regelen for naturlig sten, da disse er mest altid for haarder. Byrnerne findes ikke her i distrikterne. Her bruges man ikke at fukke byrner, naar man bruger det paa Ljaen. Jeg antager at her paa disse kanter har været ibrug og slibe Ljaen fra elgammel tid. Her er nok hørt at det paa sine steder i landet har været brugt at banke Ljaen, det vil ikke gaa her da gæret er for myg og fint til at man fiks det af vilde bær blive unda og bli staaende. En god staatiker, som er flink til at „holde Ljaen“, som det kaldes, det vil sige flink til at styre den, kan gaa med en Ljae hele dagen uden at slibe, det vil sige i redskaber paa søggen, saafremt han ikke er erhjeld og kommer bort i sten og andet usk. Ljaen bli altid faget ud af roret naar den skal slibes.

I redskaberne har man en egen slibesten staaende hele aaret, saa man slipper gaa hjem og slibe.

Jeg har aldrig hørt om en saadan sten som de omtaler i spørsmaal 5, saa jeg tror ikke det har været brugt her. Det er fastjelligt end at vende Ljaen naar den slites enkelte vender eggen fra og andre bruges modsat, det er som naar man har lært sig til.

Naar Ljaen skal støttes vender man op ned paa den stikker den ind under venstre arm og har stikken eller byrnen begyndt fra odden paa Ljaen og forsetter indover. Skutorn bruges ikke her. Lønger op i dalen Ljowdal bruges det.